

BIBLIOTEKA IVE ANDRIĆA

Darinka Tomić
Spomen-muzej Ive Andrića
Beograd

dopunjenom posthumnom izdanju sabranih dela Ive Andrića, u knjizi desetoj, Staze, lica, predeli, nalazimo tekst pod nazivom Susret u Kini¹. Razlog zbog kojeg ga ovde navodimo je neskriveno oduševljenje autora u trenutku kada je u biblioteci

Lu Sina ugledao knjigu pripovedaka Laze Lazarevića.² Taj deo glasi: »Žute svešćice popularne nemačke 'Reklamove Univerzalne biblioteke', koja je tada bila poznata po svojim prevodima iz svih književnosti sveta, zauzimale su dobar deo jedne police. Njihovi naslovi pokazivali su da je Lu Sin zaista posvećivao naročitu pažnju narodima Istočne Evrope i Balkana. Tu je pored nekoliko poznatih istočnoevropskih i balkanskih pesnika i pripovedača bio i – Laza K. Lazarević sa izborom pripovedaka pod naslovom Serbische Erzählungen u prevodu Jozefa Bekmana.

Moj saputnik i ja samo se zagledasmo, bez reči. Neko naš bio je ovde pre nas.«³

Inventar Andrićeve biblioteke⁴ završen je 1985. godine. Prema tom popisu, pisac je u svom stanu imao 4502 knjige. U prilog tvrdnji da to nije potpuna slika o knjigama koje je Andrić imao kao svoje govore i kopije pisama iz njegove korespondencije sa bibliotekama. Tako, na primer, postoji zapis koji govori o poklonu 250 knjiga i časopisa Biblioteci grada Beograda.⁵ Ne sme se zanemariti ni podatak da je Andrić u svoje poslednje prebivalište u Ulici proleterskih brigada 2 (sada Andrićev venac 8) došao tek 1958. godine⁶ i da su prethodna seljavanja i dugogodišnji boravci u inostranstvu u znatnoj meri ometali Andrića u obrazovanju veće i celovitije biblioteke. Stoga se sa posebnim oprezom moraju donositi zaključci u vezi sa piščevom lektirou izvedeni na osnovu inventara biblioteke Ive Andrića.

Pre nego što se pristupilo izboru načina na koji će se biblioteka popisati, izvršene su konsultacije sa stručnjacima ustanova koje imaju i čuvaju slične bibliotečke celine kao što su: Univerzitetska biblioteka »Svetozar Marković«, Biblioteka Srpske akademije nauka i umetnosti, Narodna biblioteka Srbije, kao i seminari Filološkog i Filozofskog fakulteta u Beogradu.⁷

Funkcija koju biblioteka Ive Andrića ima je dvojaka. Prvo, ona predstavlja bogat bibliotekski fond, a drugo, ona je kao celina vredan muzejski eksponat. Biblioteka Ive Andrića deo je piščeve zaostavštine koju je Zadužbina Ive Andrića poklonila gradu Beogradu.⁸ Sa posebnom pažnjom vršeno je signiranje knjiga, jer je radi autentičnosti ambijenta trebalo sačuvati raspored knjiga na policama. Intervencije koje su načinjene bile su spajanje tomova višetomnih izdanja ili sastavljanje tomova sabranih dela i numerisanih edicija, kao i spajanje brojeva i godišta periodičnih publikacija.⁹

Biblioteka Ive Andrića ne nalazi se samo na jednome mestu. Najveći njen deo je u piščevoj radnoj sobi, na policama i u vitrinama posebno konstruisanim za smeštaj knjiga. Prostor u zidu ispred radne sobe, takođe, poslužio je za smeštaj knjiga. I jedno udubljenje u obliku vrata u dnevnoj sobi iskorišćeno je kao prostor za knjige. U ulaznom holu, slobodan prostor pored zida iskorišćen je, takođe, za smeštaj knjiga. Velik broj prevoda Andrićevih dela kao i literature o njegovom stvaralaštvu, našli su svoje mesto u današnjim kancelarijama Muzeja, inače nekadašnjoj kuhinji i devojčakoj sobi. Takvo stanje je zatečeno pre pristupanja inventarisanju. Intervencija koja je kod knjiga prevoda Andrićevih dela učinjena, bila je raspoređivanje knjiga prema naslovima dela,

hronologiji izdanja i jezicima na koja su prevedena Andrićeva dela.

Okvako prostorno razmeštena biblioteka razvrstana je u četiri signature, i to:

Signatura I – Dela Ive Andrića na srpskohrvatskom jeziku

Signatura II – Prevodi dela Ive Andrića

Signatura III – Literatura o delu Ive Andrića

Signatura IV – Lična biblioteka Ive Andrića

Knjige u okviru signatura od I do III dopunjuju se i posle piščeve smrti i inventarišu se i obrađuju na isti način kao i sva druga dela objavljena do 1975. godine, s tim što u napomeni stoji da su to knjige koje ne čine deo piščeve zaostavštine. Jedino je broj publikacija u okviru signatura IV nepromenljiv i konačan. U okviru ove signatura čuva se deo biblioteke Ive Andrića koji za istraživače Andrićeva života i dela može predstavljati dragocen izvor informacija, uz obavezno poštovanje svih prethodno datih napomena.

Signatura I

U okviru ove signatura inventarisane su 562 knjige. Obuhvaćena su samo posebno štampana dela, dakle monografska izdanja, a ne i zbornici, antologije i periodične publikacije u kojima je Andrić zastupljen fragmentarno, bilo u originalu na srpskohrvatskom jeziku ili u prevodu. Periodične publikacije našle su svoje mesto u okviru signatura IV, s tim što je u inventarskim knjigama u napomeni naznačen naslov svakog pojedinog Andrićevog rada. Naslovi u okviru signatura I složeni su po azbučnom redu, uz poštovanje hronologije izdanja. S obzirom na to da su u okviru ovog odeljka obuhvaćeni uglavnom autorski primerci i da ih ima u većem broju, inventarisano je po tri primerka od svakog naslova i svakog izdanja. U izuzetnim slučajevima inventarisano je više primeraka. To je učinjeno sa onim primercima koji sadrže neki zapis, posebno zapis samog autora ili posvetu. Vrsta zapisa koja se javlja kod ovih izdanja jesu korektorske ispravke kao i uputstva za štampanje narednih izdanja. Pojavljuje se i veći broj primeraka istog izdanja, ali drukčijih korica, mada istovetnog sloga, pa su i ti primerci posebno inventarisani. Tako je, na primer, inventarisano pet primeraka Ex Ponta iz 1918. godine.¹⁰ Posebna pažnja je posvećena onim primercima koji sadrže napomene i zapise autora. Na svakom novom izdanju svojih dela Andrić je brižljivo zapisivao štamparske pogreške, kojih je u pojedinim izdanjima bilo izuzetno mnogo. Ponekad su Andrićeve ispravke bile i stilske i semantičke, pa ovakva vrsta zapisa predstavlja dragoceno uputstvo za pedantne proučavaoce Andrićeve leksike.

Najstarije izdanje u okviru ove signatura jest Ex Ponto, Zagreb, 1918 (inv. br. 35), a interesantno je po tome što sadrži i korektorske ispravke autora.¹¹ Jedno zanimljivo i retko izdanje predstavljaju i Sabrani spisi (Beograd, 1941–1944), koje je priredio S. B. Cvijanović¹² (inv. br. 316) sa korektorskim ispravkama autora i njegovom beleškom na prednaslovnom listu.¹³

Poslednja izdanja objavljena za piščeva života datiraju iz 1974. godine. To su Pripovetke, Zagreb, 1974. (inv. br. 209), kao i »Goja«, koji je objavljen u Beogradu i Zagrebu iste godine (inv. br. 342 i 343). U okviru ovog dela biblioteke nalazi se i veći broj kompleta prvog izdanja sabranih dela Ive Andrića u deset tomova iz 1963. godine.

Signatura II

Prevodi dela Ive Andrića obuhvaćeni su samo u monografskim izdanjima, dok se prevodi odlomaka i pojedinih dela u okviru zbornika ili antologija kao i u periodičnim publikacijama nalaze u okviru signatura IV. Gotovo pet stotina tomova prevoda dela Ive Andrića na jezicima jugoslovenskih naroda, kao i na mnogim stranim jezicima (gotovo četrdeset) predstavljaju dragocenu

Spomen-muzej Ive Andrića, Beograd – radna soba s bibliotekom

bibliotečku celinu zatečenu na jednome mestu. Mnogo retkih prevoda, kao što je izdanje *Na Drini ćuprija* na mongolskom jeziku, stiglo je prijateljskim vezama u Andrićevu biblioteku (inv. br. 938) i predstavlja pouzdan izvor bibliografskih podataka. Isto tako, ovi primerci prevoda Andrićevih dela biće od velike pomoći novim generacijama prevodilaca koje se školuju na slavističkim katedrama širom sveta. Ovde nije na odmet podsetiti se Andrićeva zapisa o prevodenju upućenog učesnicima međunarodnog kongresa prevodilaca održanog u Dubrovniku 1963. godine, a kojim se posao prevodenja dovodi u vezu sa magijom.¹⁴

Prvi prevod Andrićeva dela na neki strani jezik bio je *Ex Ponto* na češkom jeziku, Prag, 1919 (inv. br. 989). Poslednji prevodi za piščeva života datiraju iz 1974. godine, a to su: na poljskom *Kobieta na kamieniu*, Varšava, 1974 (inv. br. 973); na ruskom *Travnickaja hronika i Most na Drine*, Moskva, 1974 (inv. br. 915); na španskom *Un puente sobre el Drina*, Havana, 1974 (inv. br. 838); na italijanskom jeziku zbirka pripovedaka *Fra Petar i fra Marco*, Rim, 1974 (inv. br. 835).

Najbrojniji su prevodi Andrićevih dela na nemački jezik, a prema mišljenju stručnjaka, predstavljaju i najuspelije prevode. Mnoga izdanja prevoda Andrićevih dela na jezicima dalekoistočnih naroda načinjena su sa izdanja na nemačkom ili engleskom jeziku. Međutim, danas već postoje školovani prevodioci koji u Japanu, Kini ili Indiji prevode dela Ive Andrića sa njegovog srpskohrvatskog originala. Uočava se, takođe, da je velik broj prevoda širom sveta objavljen posle 1961. godine kada je veliko svetsko priznanje za književnost – Nobelova nagrada, koja je tada uručena Ivi Andriću, pridonelo bržem širenju jugoslovenske kulture.

Signatura III

U okviru literature o delu Ive Andrića obuhvaćena su, takođe, samo

monografska izdanja. Inventar obuhvata 66 knjiga, među kojima mnoge predstavljaju doktorske disertacije odbranjene na jugoslovenskim ili stranim univerzitetima. Prva studija o Ivi Andriću bila je knjiga Nikole Mirkovića: *Ivo Andrić*, Beograd, 1938. (inv. br. 1054). Studija koja je posle rata privukla pažnju delo je savremenog kritičara Petra Džadžića: *Ivo Andrić*, Beograd, 1957 (inv. br. 1057). Među poslednje studije objavljene za Andrićeva života spadaju dela: *Draško Redep, Kao putovanje, Zrenjanin*, 1974 (inv. br. 1098); *Nikola Milošević, Andrić i Krleža kao antipodi*, Beograd, 1974 (inv. br. 1084) i *Radovan Vučković, Velika sinteza*, Sarajevo, 1974 (inv. br. 1085). I ovde su posebno interesantne one knjige na kojima je Andrić zapisivao – izricao slaganja ili neslaganja sa sudovima izrečenim o njegovom delu. Takav je slučaj sa knjigom Miloša Bandića, *Ivo Andrić: zagonetka vedrine*, Novi Sad, 1963 (inv. br. 1073), ili sa delom Stanka Koraća, *Andrićevi romani ili svijet bez boga*, Zagreb, 1970 (inv. br. 1081).¹⁵

Signatura IV

U okviru ovog dela piščeve zaostavštine predstavljena je lična biblioteka Ive Andrića. Tu se nalaze retke i stare knjige, kao i mnoge strane knjige. Verovatno je najstarija štampana knjiga u Andrićevoj biblioteci *Codicis Justiniani* iz 1611. godine (inv. br. 4017). Ovaj deo biblioteke Ive Andrića obuhvata i periodične publikacije u kojima se Andrićevo delo javlja u odlomcima. Monografska izdanja u okviru ove signature predstavljaju važan pokazatelj piščeve lektire, njegovih interesovanja i nadahnuća. Inventarom je u ovom delu obuhvaćena 3381 knjiga. Kratkim pregledom, kakav je ovaj opis biblioteke, teško bi se mogla dati opšta ocena svega što je zaokupljalo pažnju Andrića kao čitaoca. Pogled na piščevu biblioteku, ipak, nameće neke zaključke.

Ivo Andrić je bio pažljiv čitalac. Jedan od retkih sa olovkom u ruci. Poput drevnih srednjovekovnih zapisivača, na marginama knjiga i praznim zaliscima zapisivao je Andrić brojeve stranica na kojima se nalazi tekst koji je privukao njegovu pažnju, obeležavao pojedine reči ili zapisivao svoje misli i zapažanja, trenutne asocijacije ili literarna nadahnuća. Ovakva vrsta zapisa na marginama knjiga Andrićeve biblioteke zahteva posebnu obradu i tema je ovog istraživačkog rada. Jer, ovakvi zapisi vode u prapočetke Andrićevih misli, u tajanstvena izvorišta mašte, intelekta i asocijacija koje su kasnije našle svoj pravi oblik u književnom opusu od XVII tomova.

Ivo Andrić je posebnu pažnju posvećivao rečnicima i enciklopedijama. U piščevoj radnoj sobi, na dohvata ruke, nalazi se Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika, Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, kao i Grand Larousse encyclopédique. Velik je broj rečnika stranih reči i izraza, posebno turcizama. Dobar poznavalac jezika, kakav je bio Andrić, posebnu pažnju je poklanjao preciznosti izraza što se, i na osnovu knjiga u njegovoj biblioteci, može zaključiti.

Po svom obrazovanju, Andrić je istoričar. Otuda se ne mali broj knjiga iz istorije, posebno istorije Bosne, nalazi na njegovim policama. Zaustavimo se samo na nekim primerima kao što su: Milan Prelog, Povijest Bosne u doba osmanlijske vladavine (inv. br. 1280 i 1281), ili Hamdija Kreševljaković, Sarajevo u doba okupacije Bosne 1878 (inv. br. 1287), ili Ćiro Truhelka, Kulturne prilike Bosne i Hercegovine u prehistoričko doba (inv. br. 1295), i mnogo drugih. Velik je broj i putopisa čiji su autori stranci koji su prolazili kroz Bosnu i Hercegovinu.

Pored ovih istorijskih i putopisnih knjiga čiji se refleksi nalaze među istorijskim izvorima Andrićevog literarnog dela, posebnu pažnju privlače sabrana dela Petra Petrovića Njegoša i nekoliko izdanja dela Vuka Stefanovića Karadžića. Ovim autorima Ivo Andrić je posvetio nekoliko zapaženih studija u svom esejističkom opusu.¹⁶ Od sabranih dela stranih autora u Andrićevoj biblioteci zapažaju se Balzakova dela, parisko izdanje iz 1912. do 1938. godine u izuzetnoj grafičkoj opremi, kao i poznato vajmarsko izdanje Geteovih dela s kraja XIX veka. Vredi napomenuti da je u Andrićevoj rukopisnoj zaostavštini koja se čuva u arhivu SANU nađeno mnogi ispisi iz Geteova dela, a prema kazivanjima savremenika, uvek je jedna Geteova knjiga bila na Andrićevu pisaćem stolu.

Među ovih nekoliko hiljada knjiga Andrićeve biblioteke nalaze se i mnoge sa posvetom autora Ivi Andriću iz zemlje i inostranstva. Čitav jedan život ostvaren kao komunikacija među piscima čita se iz ovih posveta. Pomenimo samo Ilju Erenburga, Karla Levija, Alekseja Surkova, Kloda Avlina, Marka Ristića, Aleksandra Vuča, Rodoljuba Čolakovića, Isidoru Sekulić. I sve ove posvete, posebno kada nisu konvencionalne, mogle bi se analizirati kao vrsta zapisa sa određenim vrednostima, pre svega u istorijskom kontekstu.

Vremenske odrednice koje ovakve posvete sadrže, omogućuju rekonstruisanje pojedinih perioda iz piščeva života.

Muzejska radionica

Kako muzej može biti jedna lepa radionica, učionica i uslužni centar za istraživače, mesto stvarne javne kulturne povezanosti – public cultural communication centre – primer je Spomen-muzej Ive Andrića u Beogradu. Ne samo muzej memorijalnog tipa, ili muzej kvartira, kako bi rekli Sovjeti, a kakvih je samo u Moskvi na desetke posvećenih isključivo slavim ruskim piscima, ovaj beogradski prostor nudi niz sadržaja i mogućnosti. Bogata piščeva lična biblioteka sa preko 4.500 svezaka nije samo zbir knjiga na policama za gledanje, već pruža uslove za bibliotečko korišćenje fonda, s

napomenom da se ovi vredni eksponati mogu koristiti samo na licu mesta. Organizacija prostora posle piščeve smrti (1975) upriličila je da se nekadašnja kuhinja i devojačka soba upotrebe kao kancelarije, od kojih je ona manja na usluzi svima koji žele da se koriste nekadašnjim Andrićevim, a sada muzejskim fondom.

Nije mala ni kolekcija umetničkih predmeta, pre svega slika poznatih jugoslovenskih majstora, pa je i ovaj inventar na raspolaganju svim organizatorima izložbi. Možemo navesti primere vrednih platana Koste Hakmana, Pede Milosavljevića, Zuke Džumbura, koja se nalaze u Andrićevoj zaostavštini, a uključivana su na retrospektivne izložbe umetnika. Tribina pod nazivom Na Andrićevom pragu, koja egzistira već više od 10 godina (započela je čitanjem Andrićevih dela 1978, nedeljom pre podne), ponudila je publici najšire mogućnosti za raspravu o životu i delu stvaraoca uz mišljenje savremenika, naučnika i umetnika. Realizovano je mnoštvo ciklusa na temu *Andrić i slikarstvo*, *Andrić i muzika*, *Dramatizacije*, *Sećanja* i slično, a kako je sve što je bilo moguće zabeleženo i na magnetofonskoj traci, to je stvoren još jedan dragoceni muzejski fond.

Zapravo, Spomen-muzej Ive Andrića otvoren je širom za sve izazove novog znanja, novih podataka i novih doživljaja koji su, jednom upućeni iz njegovog nekadašnjeg doma, našli pravog odjeka u povratnim informacijama kako iz zemlje tako i iz čitavog sveta.

Učenicima i profesorima srednjih škola posebno je pružena mogućnost da održavaju časove iz književnosti neposredno u Muzeju, a pozvani su i da svoje javne časove i prigodne programe izvedu u ovom ambijentu umesto u školi. Neobično važan pedagoški efekat izazvalo je ovakvo korišćenje muzejskog prostora kao učionice, a sav raspoloživi materijal uz dobru obaveštenost osoblja na usluzi je svima koji se late pera da o Andriću i njegovom delu što prozbore.

Zaključak

Na kraju ovog pregleda neka razmišljanja se mogu sistematizovati. Biblioteka Ive Andrića nije samo zbir više hiljada knjiga koje čine monumentalni muzejski eksponat. Ona je dragocen izvor podataka za sve bibliografe i istraživače. Njeno posebno obeležje predstavljaju Andrićevi zapisi koji se u analitičkom postupku mogu smatrati i posebnim literarnim žanrom. Nama ostaje da svoj rad usmerimo dalje u tom pravcu. Čini se da je tek takvim studioznim pristupom biblioteci-eksponatu opravdano u potpunosti i njeno postojanje u okviru muzeološke postavke. Trajna zaštita ovog kulturnog dobra izvršice se tek štampanjem kataloga biblioteke kao i objavljivanjem svih zapisa koji se na knjigama nalaze.

Primitljeno: 26. 3. 1990.

Napomene

¹ Sabrana djela Ive Andrića, dopunjeno izdanje, Sarajevo, 1981. Tekst Susret u Kini prvi put je objavljen u Borbi, Beograd, god. XXII, br. 119. 1, 2. i 3. V 1957; str. 14.

² Lu Sin (1881–1936) predstavnik je savremene kineske književnosti, pisac, publicista i književni istoričar. Laza Lazarević (1851–1890), lekar i pisac, izuzetan talenat među srpskim pripovedačima

³ Andrić je u Kini boravio kao delegat Saveza književnika Jugoslavije povodom obeležavanja 20-godišnjice smrti Lu Sina od 24. IX do 24. X 1956. godine

⁴ Biblioteka Ive Andrića nalazi se u Spomen-muzeju Ive Andrića i deo je sačuvanog autentičnog ambijenta u kojem je pisac živeo i stvarao

⁵ Rukopisni fond u Spomen-muzeju Ive Andrića, pismo pod brojem IA 840

⁶ Ivo Andrić došao je u navedeni stan posle ženidbe sa Milicom Babić i tu je živeo sve do svoje smrti 13. marta 1975. godine

- ⁷ U nekim od navedenih ustanova poklon-biblioteke ušle su u zajednički bibliotečni fond, a negde se, kao biblioteka Isidore Sekulić u Univerzitetnoj biblioteci, čuvaju kao posebne biblioteke
- ⁸ Zadužbina Ive Andrića je pravni naslednik Andrićeve zaostavštine i ona je celokupnu piševu zaostavštinu koja se zatekla u njegovom stanu poklonila gradu Beogradu kao osnovni fond za otvaranje Muzeja
- ⁹ Ukoliko se, na primer, jedna knjiga iz edicije Srpska književnost u sto knjiga našla na nekome drugome mestu, onda je ona fizički pripojena ediciji koja je kao celina označena
- ¹⁰ Ovi primerci se razlikuju po grafičkoj opremi korica. Samo prva dva primerka imaju iste korice, dok su sledeća tri različito ukoričena. Prvi primerak je sa korektorskim ispravkama autora, a drugi je sa posvetom Janka Hrkalovića
- ¹¹ Ivo Andrić je brižljivo obeležavao štamparske pogreške, ali i beležio uputstva za štampanje narednih izdanja
- ¹² Svetislav Cvijanović, knjižar. U Beogradu je od 1902. do 1946. imao svoju knjižaru i izdavao je knjige posebno mladih pisaca. Sabrani spisi su sastavljeni od prethodno objavljenih Andrićevih dela Ex Ponto, Nemiri i Put Alije Đerzeleza koje su spojene u jedan tom
- ¹³ »Ovu čudnu 'knjigu' izdao je S. B. Cvijanović za vreme rata 1941–1944. g. bez moga znanja i odobrenja. Poslao samu mu odmah svog advokata i zapretio tužbom ili batinama. Na to je on povukao 'knjigu' iz prometa i napisao mi pismo u kom priznaje svoj nepravilan postupak. Po njegovom kazivanju, bilo je svega 15 primeraka.«
- ¹⁴ Vidi tekst: Sa magijom ponekad graniči i na prave podvige liči rad dobrog prevodioca, u: Ivo Andrić, Eseji I, Beograd, 1976. Referat Ive Andrića na IV kongresu Međunarodne federacije prevodilaca u Dubrovniku 1963. godine u organizaciji Saveza prevodilaca Jugoslavije i jugoslovenske Nacionalne komisije za UNESCO.
- ¹⁵ Pojedini Andrićevi zapisi predstavljaju zapravo komentar na sudove izrečene o njegovom delu i dragocen su prilog za razumevanje samog pisca
- ¹⁶ Vidi Sabrana djela Ive Andrića, knjiga trinaesta, Umetnik i njegovo delo, Eseji II, Sarajevo, 1981. Sadrži devet tekstova o Njegošu i šest o Vuku Karadžiću

SUMMARY

Ivo Andrić's library

Darinka Tomić

The Memorial Museum of Ivo Andrić in Belgrade is placed in a centrally situated flat where the famous writer and only Yugoslav Nobel Prize winner lived and worked from 1958 to his death in 1975.

Ivo Andrić's library has two functions – it has rich library holdings and it is a valuable museum exhibit. The inventory of Andrić's library was completed in 1985 and it contains 4.502 books, classified under 4 call numbers. Call number I contains works by Ivo Andrić in Serbo-Croatian, i. e. 564 monograph editions, from the oldest Ex Ponto, Zagreb, 1918 to the latest editions published during Andrić's lifetime in 1974. Call number II refers to the translations of about 500 books into some forty languages, of which the first was Ex Ponto, translated into Czech in 1919. A large number of translations were published after Andrić received the Nobel Prize in 1961.

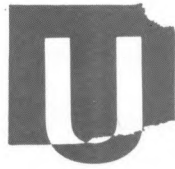
Call number III are reference books on Andrić with 66 titles, many of them doctoral theses from universities both in Yugoslavia and abroad.

Call number IV marks Andrić's personal library with 3.281 books, amongst which rare and old editions (the oldest being Codices Justiniani of 1611), dictionaries, encyclopedias, and a wealth of history books, appropriate for Andrić the professional historian.

The memorial museum offers the visitor a number of features, such as the use of the library, lectures on themes connected with Andrić's work, which began in 1978, literature classes for students etc.

ETNOKAMP U SUBOTICI

Gavra Budišin
Gradski muzej
Subotica

Subotici je od 30. juna do 9. jula 1989. godine održan etnokamp. Tim povodom je Gavra Budišin vodio razgovor s organizatorom etnokampa Vas Gézom, istoričarem u Međuopštinskom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Subotici.

G. B. – U leto 1989. godine organizovali ste prvi etnokamp u Subotici. Da li ste zadovoljni sa rezultatima?

V. G. – Sa rezultatima sam prezadovoljan. Pre početka rada kampa bio sam skeptičan. Mislim da je bolje uspeo nego što sam se nadao. Kod nas je ljude teško aktivirati i navesti ih na neki konstruktivan rad. Plan je u potpunosti ispunjen i od strane predavača i od strane učesnika.

G. B. – Koji su bili osnovni ciljevi organizacije etnokampa?

V. G. – Prvi cilj je bio da se iskustva iz prošlosti sačuvaju prilagođena svakodnevi. Jedno društvo funkcionise i napreduje tako što uči. Sa jedne strane, ono preuzima informacije od drugih, a sa druge strane, koristi iskustva koja je steklo u prošlosti. Ne smemo dozvoliti da sva iskustva iz prošlosti propadnu, već smo težili ka tome da neka aktualizujemo i da ih na neki način prebacimo u sadašnje vreme da ih spasemo. Ako bi se sva iskustva iz prošlosti izgubila, onda bi možda za nekoliko godina morali da ulažemo velika finansijska sredstva da se spasu od zaborava. Naravno, nerealno je za očekivati da se ta iskustva sačuvaju u izvornom obliku, već se ona trebaju koristiti tako što bi se prilagodila današnjim uslovima. Znači, nije cilj da se stara iskustva konzerviraju, već da se prilagođena ugrade u današnji svakodnevni život.

Drugi cilj je bio druženje, da ljudi zajedno stvaraju i da ono što su stvorili mogu jedno drugom da pokažu. To predstavlja pozitivno potvrđivanje rada, koji je u školama i fabrikama takav da se ne vide rezultati rada, za razliku od toga u kampu su se oni pojavili posle deset dana rada. To je svakom davalo veliku satisfakciju, i svako se mnogo samouvereniji i sretniji vratio kući. Treći cilj je bio podizanje zastave oko koje će se okupiti svi ljudi koji su zainteresovani za tradiciju i za etnologiju. Do sada nije bilo takvog mesta, a mnogi su se time bavili individualno.

G. B. – Koji su sadržaji bili prisutni i ko su bili nosioci programa?

V. G. – Program je bio podeljen u dve grupe: stari zanati i muzički deo. Od starih zanata bili su prisutni: pljenje korpi, grnčarija, izrada slika od slame, pustošenje, izrada narodnih igračaka i narodnih instrumenata. U muzičkom delu učesnici su učili da pevaju, da plešu i da sviraju na narodnim instrumentima, kao što su to frula, citra, tamburica, koboz i violina.

G. B. – Da li si već učestvovao u radu nekog kampa?

V. G. – U Jugoslaviji ima sličnih kampova, kao što je to na primer kamp za citru. U Mađarskoj su naročito rasprostranjeni. Pre par godina sam bio u jednom etnokampu u Mađarskoj u Nagy Kálu.

G. B. – Kako si došao na ideju da organizuješ etnokamp?

V. G. – Ideja je potekla od mog boravka u sličnom kampu u Mađarskoj. Tu ideju sam prilagodio ovdašnjim uslovima, učesnicima, učiteljima koje smo mogli da pronađemo, sredstvima i materijalu. Ono što se razlikuje od kampa u Mađarskoj je to da je ovaj kamp bio višenacionalan. Učesnici kampa su bili predstavnici svih naroda i narodnosti, te im je i program bio prilagođen.

Mađari su učili bunjevačke i srpske pesme i ples, i obrnuto.

G. B. – Koliko je vremena prošlo od ideje do realizacije?